

Kentte İyilik Hâli Çalıştay Raporu

Mekanda Adalet Derneği - Marmara Belediyeler Birliği

Tarih: 22 Kasım 2024

Saat: 13.00-17.00

Yer: Postane, İstanbul

Giriş

Mekanda Adalet Derneği'nin Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA Fonu desteğiyle yürüttüğü "Daha Adil Yerel Yönetimler İçin Kent Hakkını ve İyilik Hâlini Gözeten Kent Politikaları" başlıklı proje, kent politikalarının sağlık üzerindeki etkisini, iyilik hâli kavramı üzerinden ele almakta ve bu bakış açısının politikalarda nasıl anaakımlaştırılabileceğini tartışmaktadır. *Kentte İyilik Hâli* yaklaşımına göre, kent politikaları yalnızca bir proje ya da sonuç ürünü değildir; bu politikaların oluşturulma ve uygulanma süreçleri de toplum sağlığı ve iyilik hâli üzerinde belirleyici bir rol oynar.

Politikaların sağlık etkisini ölçmek için yalnızca nicel göstergeler yeterli değildir; politikaların sunduğu nitelik de büyük önem taşır. *Kentte İyilik Hâli* yaklaşımı, toplumun sağlık ve iyilik hâlini geliştirecek tekil projeler önermek yerine, yerel yönetimlerin tüm politika ve faaliyetlerinde dikkate alması gereken bir değerler listesi sunmaktadır. Bu açıdan, herhangi bir faaliyetin *Kentte İyilik Hâli Rehber İlkeleri* doğrultusunda kontrol edilip geliştirilmesi önerilmektedir.

Kentte İyilik Hâli kavramının bir şemsiye kavram olarak benimsenmesi önemlidir. Çünkü halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimler, kent sakinlerinin nitelikli ve sağlıklı bir yaşam sürmesi için çalışmaktadır. Dolayısıyla yalnızca **ne yapıldığı** değil, **nasıl yapıldığı** da büyük önem taşımaktadır.

Bu anlamda, projemizde, politikaların geliştirilmesinden ve uygulanmasından sorumlu il ve ilçe belediyelerini muhatabımız olarak kabul ediyoruz. Kentsel politikaların toplumun iyilik hâlini destekleyecek şekilde kurgulanması için temel ilkeleri ve değerleri, hazırladığımız "*Kentlerde İyilik Hâlini Sağlamak İçin Rehber İlkeleri*" başlıklı politika raporu aracılığıyla belediye temsilcilerine sunduk. Raporun ardından 2024 Yerel Seçimleri sonrasında stratejik plan hazırlama sürecindeki belediyelere "*Belediyelerin Stratejik Planlarında Sağlık ve İyilik Hâli Yaklaşımı İçin Öneriler*" başlıklı deklerasyon metnini sunduk.

Bu araçlarla yerel yönetimlerin yanı sıra kenti her gün deneyimleyen bireylerin de sağlık ve iyilik hâli kavramını benimsemelerini hedefledik.

Bu rapor Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen proje kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Mekanda Adalet Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Çalıştay Akışı

Proje kapsamında 22 Kasım 2024 tarihinde düzenlenen çalıştayda Marmara Bölgesi'nin çeşitli il ve ilçelerinden gelen yerel yönetim temsilcileri ile bir araya geldik. Yerel yönetim temsilcilerine "iyilik hâli" bakış açısını kazandırmayı ve iyilik hâli bakış açısını faaliyetlerine, uygulamalarına geçirmelerini teşvik etmeyi amaçladık. Marmara Belediyeler Birliği (MBB) işbirliği ile oluşturduğumuz çalıştaya 28 yerel yönetim temsilcisi katılım sağladı.

Postane terasta yaptığımız tanışma etkinliğinin ardından içinde bulunduğumuz Postane binasını dinleyerek çalıştayı başlattık.

MBB Şehir Politikaları Merkezi Direktörü Ezgi Küçük Çalışkan ve MBB Yerel Yönetim Akademisi Direktörü Görsev Arğın Uz; MBB'nin kent üzerine düşünen ve üretenleri buluşturduğu uluslararası kent forumu *Marmara Urban Forum (MARUF)*, bir personel değişim ve deneyim paylaşım programı olan *Mentor*, yaya ve çocuk dostu sokaklar yaratmayı hedefleyen uygulama odaklı bir öğrenme programı olan *Sokaklar Dönüşüyor* ve Stratejik Plan için Perspektifler webinar serisi kapsamında MAD iş birliği ile *düzenlediği Kentte İyilik Hâli için Stratejik Planlama* webinarının çıktılarını hakkında bilgi verdiler.

MBB sunumunun sonrasında çalıştay, Mekanda Adalet Derneği'nden Bahar Bayhan'ın Kentte İyilik Hâli sunumu ile devam etti. (talep üzerine sunum dosyaya eklendi) Bu sunumla iyilik hâlini nasıl tanımladığımızı, Kentte İyilik Hâli'nin ne ifade ettiğini, rehber ilkeleri ve proje kapsamındaki üretimlerimizi dinledik.

Çalıştayın ikinci bölümüne ise egzersiz ile devam ettik.

Katılımcılar 5 masaya ayrılarak gruplar halinde çalışmaya başladı. Stratejik plan hazırlığını tamamlayan ve politikalarının uygulanma sürecine geçen yerel yönetim temsilcilerinin olduğu her masaya bir yerel faaliyet verilerek bu faaliyetin iyilik hâli üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini ve geliştirilme önerilerini İyilik Hâli İlkeleri çerçevesinde oluşturmalarını bekledik.

5 masanın üzerinde çalıştığı faaliyetlerin detayları aşağıdaki gibi oldu.

Ne yapılacak?

Faaliyet Seçimi (10 Dakika)

Egzersiz için bizim belirlediğimiz faaliyeti inceleyebilir ya da çalıştığınız belediyelerin bir faaliyetini seçebilirsiniz.

Analiz (25 dakika):

Seçilen faaliyet aşağıdaki sorular üzerinden değerlendirilecek.

- Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?
- Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

Olumlu:

- Yeşil alanlarının artması ile toplumun fiziksel ve mental sağlığının desteklenmesi. (Ekoloji Odaklı, Kamu Yararı)
- Kentin açık-yeşil alan ihtiyacının karşılanması (Ekoloji Odaklı)

Olumsuz:

- Herkes için erişilebilir olmaması (engelliler, yaşlılar vs). (Erişilebilirlik, Kapsayıcılık)
- Farklı ihtiyaçların gerçekleştirilmesine imkân tanımayan, sadece çim ve banktan oluşmuş bir mekân ortaya çıkabilir. (Erişilebilirlik, Kullanım Hakkına Saygı)
- Rekreasyon alanı yapmak için dolgu alan oluşturulursa kentin afete dayanıklılığını zedeleyebilir, su ekolojisine hasar verebilir. (Kamu Yararı, Dirençlilik, Sürdürülebilirlik)

Geliştirme Önerisi: (25 Dakika):

- Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

İyileştirme Önerileri

- Her yaş grubunun ihtiyaçlarına uygun tasarım ve donanım sağlanabilir. (Kapsayıcılık, Erişilebilirlik)
- Toplum katılımı ile alanın tasarımında ve kullanımında geri bildirim alınabilir. (Katılım ve Müzakere, Kullanım Hakkına Saygı)
- İklim duyarlı çözümlerle (coğrafyaya uygun bitkilerin dikilmesi, su sarfiyatının engellenmesi gibi) gelecekteki iyilik hâlinin tesisi dikkate alınabilir. (Sürdürülebilir, Ekoloji Odaklı)

Bu örnekten yola çıkarak 5 ayrı masa ile farklı çalışma örnekleri paylaştık. Gruplar bizim verdiğimiz örnekleri ya da kendi belirledikleri faaliyetleri değerlendirmeye tabii tuttular. Her grubun çalışma detaylarını ise aşağıda bulabilirsiniz.

Grup 1

Faaliyet: Yerel İşletmelerle Gıda Atığının Azaltılması

Nedir? İşletmelerin artık yiyecekleri iyi değerlendirmelerine ve gıda atıklarını kompostlama gibi süreçlerle daha sorumlu bir şekilde bertaraf etmelerine destek olarak gıda atıklarını azaltılmasını sağlamak.

Grup 1 ile paylaştığımız faaliyet yukarıdaki gibiydi. Grubun kendi çalışma dinamikleri doğrultusunda seçtiği ve çalıştığı faaliyet ise aşağıdaki gibi oldu.

Faaliyet: Açık Kamusal Alanın Dönüşümü

Nedir? Kentte iyilik hâline yönelik olarak Açık Kamusal Alan dönüşüm politikalarının oluşturulması ve dönüştürülmesi.

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?

1. Açık alan kullanımında dezavantajlı grupların öncelik hakkı. (Kullanım Hakkına Saygı, Kapsayıcı ve Çoğulcu)
2. Kamusal açık alanların erişilebilirlik halini arttırması. (Erişilebilirlik)
3. Herkesin dahil olabileceği aynı hizmeti birlikte alabilmesi (Eşitlik ve Birlikte Yaşam)
4. Afet toplanma alanları ve afete müdahale alanlarının oluşturulması, müdahaleyi kolaylaştırma. (Dayanıklılık)
5. Çocuk hakları ve kişinin yaşama ve özgür olma hakkını besliyor. (Hak Temelli)

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

1. Bazı kesimlerin hakları korunurken bazı kişilerin haklarına müdahale edebilir. (Hak Temelli)
2. Değişen şartlara göre yeni yapılan açık alanlar bir öncekinin sürdürülebilirliğini engeller. (Sürdürülebilirlik)
3. Açık kamusal alanları, yeşil ve mavi alanları bozabilir, değiştirebilir. (Ekoloji Odaklı)
4. Belediye birimlerinin ortaklaşa çalışmalarının mümkün olmaması, iletişim eksikliği. (Bütünleşik Yaklaşım)

Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

1. (Bilimsel ve Veri Temelli Yaklaşım - eklenmesi önerilen ilke) Örneğin açık kamusal alanların dönüşümünde bilişsel ve psikososyal süreçlerin katılım mekanizmalarına dahil edilmesi.

2. Mevcut durumu bozmadan değişim ve dönüşümün sağlanması.
3. Proje sonrası izleme faaliyetlerinin oluşturulup düzeltici önlemlerin alınması.

Grup 2

Faaliyet: Kreş ve Gündüz Bakım Evleri

Nedir? İlçede ikamet eden çalışan ebeveynlerin gündüz çocuklarını emanet edebilecekleri bir ortam sunulması.

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?

1. Kamu yararı
2. Kadın istihdamının artışı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması
3. Beşeri sermayenin nitelikli olarak yetiştirilmesi. (Dayanıklılık)
4. Mahalle bazlı birimlerin oluşturulması ile erişilebilirliğin artması. (Erişilebilirlik)
5. İhtiyaç duyan herkese ulaşması. (Kapsayıcı ve Çoğulcu)
6. Birlikte eğitim alan çocuklar arasında kaynaşmanın olması. (Eşitlik ve Birlikte Yaşam)
7. Sosyal belediyecilik anlayışıyla kentte verilen bu hizmetten kolektif olarak yararlanılabilmek.
8. Ekolojik odaklı yapılar inşa edilebilir. (Kadıköy Belediyesi örneği)

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

1. Kamu zararı
2. Anne-çocuk arasındaki iletişimin azalması. (Kullanım Hakkına Saygı)
3. Kreşler ve bakım evlerinin müfredatı işleyişe yönelik ülke genelinde bir standardizasyon olmaması (Bütünleşik Yaklaşım)
4. Her yerde kreş açılması. İhtiyaca yönelik çalışmalar yapılmalı.
5. Analiz yapılmadan, verilere göre karar alınmadan politik vaatler olarak yer verilmesi. (Bütünleşik Yaklaşım)
6. Sınıf farkının getirdiği tezatlıklar. (Eşitlik ve Birlikte Yaşam)

Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

1. Merkezi ve yerel yönetim iş birliklerinin sağlanması. (Kamu Zararı)
2. Danışmanlık hizmeti verilebilir. (Kreş sonrasında birlikte nitelikli vakit geçirmek için danışmanlık eğitimi) (Anne-çocuk iletişimi)
3. MEB, Aile ve Sosyal Pol. İş birliği ile ortak müfredat oluşturulabilir. (Kurul oluşturulabilir, ülke genelinde senkronizasyon oluşturulabilir.)
4. Eğitim veren kadronun nitelikli hale getirilmesi.
5. İhtiyaç analizi, veriye dayalı planlamalar yapılması, yer seçimi kararının analize göre yapılması.
6. Kıyafetlerde belirli standardizasyona gidilmesi (Eşitsizliği ortadan kaldırmak)
7. Dezavantajlı grupların (göçmenler) toplumla entegre çocukların yetiştirilmesi
8. Özel oyuncakların, eşyaların getirilmesi
  - Paylaşım kültürünün gelişmesi
  - Ulaşılamayan durumda çocuktaki eksiklik ve yetersizlik hissi.
  - Ailenin üzerindeki psikolojik baskı

Grup 3

Faaliyet: “Komşu Bahçeler” Projesi

Faaliyet: “Komşu Bahçeler” Projesi:

Nedir? Mahallelerdeki atıl ve kullanılmayan boş alanların topluluk bahçelerine dönüştürülmesi.

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?

1. Bitki, sebze, ekilecek ürünün toprağa uygunluğu, organik, sulama sistemi. (Ekoloji Odaklı, Kamu Yararı, Ekosistemin Ortak Yararı)
2. Mahallede yaşayan tüm gruplara dahil vatandaşlar. (Kapsayıcı ve Çoğulcu)
3. Mahalledeki yetiştirilen ürünlerin paylaşılması, birlikte üretim. (Topluluk ve Dayanışma Temelli)
4. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik
5. Eşitlik ve Birlikte Yaşam (farklı gruplarla)
6. Dayanıklılık
7. Onarıcı Yaklaşım

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

1. Katılımcı ve Müzakereci
2. Bütünleşik Yaklaşım (farklı birim, kurum, esnaf, vatandaş)
3. Erişilebilirlik (Bahçelerin konumu, uygulamalarının erişim-ulaşımdaki sıkıntıları)
4. Sürdürülebilirlik (Uzun vadede program devamlılığı konusunda çıkacak sorunlar. Ekonomik gibi bir fayda olma halinin olması gerekir)

Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

1. Kooperatif, kadın girişimciler ile iş birliği ile olumlu hale dönüşebilir.

Örnekler: Fatih Belediyesi Ada-Toprak parçası. 70 Adet ada okullara zimmetlenmiş

Kent Bostanları-Nilüfer. Tohum Kütüphanesi iş birliği

Grup 4

Faaliyet: Bisiklet Dostu Sokaklar

Nedir? Mahalle içinde bisiklet ile dolaşımı sağlayan yolların yapılacağı bir proje. Bu bisiklet yolları ile mahallenin kentin ana aksları ile de bağlantısının kurulması planlanıyor.

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?

1. Caddelerin yalnızca otomobile ait olmadığı ulaşım ağı (Kullanım Hakkına Saygı)
2. Hava kirliliğini azaltarak insan sağlığına ve çevreye zararı azaltır. (Kamu Yararı, Ekoloji Odaklı)
3. Acil durumlarda alternatif ulaşım ağlarının olması. (Dayanıklılık, Sürdürülebilirlik)

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

1. Bisiklet yolu engelli, çocuk ve yaşlıya uygun şekilde mi tasarlandı? (Kapsayıcılık)
2. Bisiklete erişim (ekonomik sebepler) veya bisiklet yoluna erişim (ulaşım açısından, ulaşım ağlarına uygun şekilde mi tasarlandı?) (Erişilebilirlik, Hak Temelli Yaklaşım)
3. Halk ve bisiklet kullanıcılarına sorulmaması (Katılımcı ve Müzakereci Yaklaşım)

Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

1. Her yaş grubuna uygun şekilde tasarım ve donanım (Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik)
2. Toplumun ulaşım ağlarını kullanan tüm gruplarını (yaya, şoför) bir araya getirerek halkın bisiklet yolu kullanımını ve bu konudaki kültürünü geliştirme, teşvik etme. (Eşitlik ve Birlikte Yaşam, Sürdürülebilirlik, Topluluk ve Dayanışma Temelli)
3. Ulaşım planlamaları yaparken bisiklet yollarının halka ve bisiklet kullanıcılarına sorarak ulaşım ağının içerisine dahil edilmesi. (Bütünleşik Yaklaşım, Katılımcı ve Müzakereci)

Grup 5

Faaliyet: Yerel Üretici Pazarı Projesi

Nedir? Yerel üreticilerin gelir kaynaklarının artırılması ve sağlıklı gıdanın halkla buluşması için tasarlanan faaliyet.

Ne Yapılacak: Yerel Tarımın Desteklenmesi Projesi.

1. Yerel Üretici Pazarları Oluşturmak
2. Mobil Gıda İşleme Tırısı ile yerel tarımı desteklemek.

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumlu olarak nasıl etkiler? Bu faaliyet hangi iyilik hâli ilkeleri ile uyum içinde?

1. Yerel üretimin yerelde tüketilmesi ile karbon ayak izinin azaltılmasının sağlanması (Ekoloji Odaklı)
2. Ekosistemin ortak yararını gözetiyor. (Kamu Yararı Odaklı)
3. Ekonomik kazanç sağlıyor ve maliyetleri düşürüyor. Yoksulluk ile mücadeleye katkı sağlıyor. (Hak Temelli)
4. Kırsalda üreticiyi kentte de tüketiciyi ekonomik olarak destekler. (Kapsayıcı ve Çoğulcu, Erişilebilirlik)
5. Afet ve salgın dönemlerinde yerel gıda ağını sağladığı için gıda krizini önler. (Dayanıklılık)
6. Üreticinin motivasyonunu ve özgüvenini artırır. (Dayanıklılık, Topluluk ve Dayanışma Temelli)

Bu faaliyet iyilik hâlini (şimdiki ve gelecekteki) olumsuz olarak nasıl etkiler? Faaliyet hangi iyilik hâli ilkelerine ters düşüyor?

1. Yerelde üretici üretime son verdiğinde üretim zincirinin kesintiye uğraması. (Sürdürülebilirlik)

2. Tüm yerel üreticilere eşit ve adil kullanım hakkı sağlanamaması. (Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik, Eşitlik ve Birlikte Yaşam)
3. Projenin ekonomik pazarının olmaması durumunu idarenin şeffaf bir şekilde yansıtamaması. (Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik, Eşitlik ve Birlikte Yaşam)
4. Göçmen, farklı etnik gruba dahil olan üreticilerin pazar payından eşit bir şekilde yararlanamaması. (Eşitlik ve Birlikte Yaşam)

Olumsuz etkileri azaltmak için ne tür değişiklikler yapılabilir? Neler eklenebilir? (İyilik hâli perspektifine nasıl uyumlu hâle getirilebilir?)

1. Köyden kente genç göçünü engelleyecek projelerin geliştirilmesi. (Sürdürülebilirlik)
2. Teknolojiyi kullanarak iyi tarım uygulamaları ile üretimin artırılması. (Sürdürülebilirlik)
3. Bağımsız denetim mekanizmaları ile periyodik olarak sürecin izlenmesi. (Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik)
4. Mali denetimin sağlanması. (Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik)
5. Proje Katılımcıları belirlenirken sosyal adalet ilkesinin belirli kota uygulamalarıyla gerçekleştirilmesi (Eşitlik ve Birlikte Yaşam, Kapsayıcı ve Çoğulcu)